

Minä Vornasena – Eira Varis

Lapsuuden koti

Olen Eira Marjatta Varis, syntynyt Ilomantsissa 1964. Isäni oli Erkki Ilmari Varis (1928-2009) ja äitini Lahja Annikki os. Vornanen (1932-2019). Sisarukseni ovat Tero Kaleva (1958-2018) ja Erja Inkeri s. 1959.

Lapsuuteni vietin Ilomantsin Kuuksenvaarassa, kylän koulu on synnyinkotini. Isäni oli koulun opettajana 30 vuotta (1955- 1988), eli koko uransa. Asuimme koululla, opettajan asunnossa. Vuonna 1983 isä ja äiti rakensivat talon koulun viereen kunnalta ostamalleen yhden hehtaarin tontille. Me lapset olimme siinä vaiheessa jo lähteneet omille teillemme. Se, miksi he halusivat rakentaa juuri siihen, johtui siitä, että he olivat kasvattaneet viinimarjoja vuodesta 1967 opettajalle kuuluvalla puutarhatontilla ja halusivat tietenkin niiden säilyvän perheessä ja ostivat sitten tontin siitä kunnalta. Nyttemmin tuo talo, Kugela, on kakkosasuntoni, jossa jatkan puutarhaharrastusta.

Lapsuus ja harrastukset

Lapsuusmuistot liittyvät kovaan työhön perheen puutarhanhoidossa: puuntaimien kasvatusta, viinimarjojen kerääminen, tillit, porkkanat, suopursut jne. kuuluivat lapsuuden kesiin. Kesätyöt olivat omasta takaa, tosin niistä ei saanut juurikaan tienestää, koska tulot menivät perheen yhteiseen talouteen.

Jo lapsena olin kovin kiinnostunut urheilusta. Pelasimme lähes päivittäin kylän lapsien kanssa pesäpalloa tai jalkapalloa koulun kentällä eli kotipihassani. Siitä on lähtenyt kiinnostukseni urheiluun. Yläaste ja lukioiässä pelasin koripalloa aina SM-tasolla asti. Tuohon aikaan 1980-luvun vaihteessa Ilomantsissa oli sekä naisten pesäpallo- että koripallojoukkue Suomen mestaruussarjassa. Ja mikä erikoista, niissä oli eri tytöt/naiset. Itse pelasin koripalloa, harrastus jatkui aina vuoteen 1994 saakka, jolloin loukkasin sarjapelissä polveni niin pahasti, että pallopelit jäivät siihen.

Penkkiurheilua olen kuitenkin harrastanut koko elämäni ja päätin kun täytän 50 vuotta, alan työntää kuulaa. Nyt minulla on useita veteraanien kuulan työnnön piirinmestaruuksia.

Koulu ja opinnot

Olin hyvä koulussa. Yläasteen päästötodistuksen keskiarvo oli 9,8. Lukion rehtori uskoi minusta tulevan lääkäri ja halusi minun valitsevan pitkän oppimäärän matematiikan, fysiikan ja kemian sekä vielä psykologian. Itse oli erityisen kiinnostunut biologiasta ja venäjän kielestä. Päädyin kuitenkin opiskelemaan Joensuun yliopistoon yhteiskuntamaantiedettä. Maisteriksi valmistuin vuonna 1988, gradun aihe oli Neuvosto-Karjalan alueellinen rakenne. Yhteiskuntatieteiden tohtoriksi väittelin Joensuun yliopistossa vuonna 1998 aiheesta Syrjäkylien murros Venäjän Karjalassa ja Unkarissa.

Venäjäa koskeva aihepiiri opinnäytetöissäni ja väitöskirjassani johtui nimenomaan siitä, että äitini suku, Vornaset, olivat joutuneet jättämään kotiseutunsa Korpiselän Tolvajärvellä sodan seurauksena. Lapsuudessani kuulin tarinoita menetetyistä Karjalasta, sodan kauheuksista ja ikävästä. Halusin tietää, mitä tuolla alueella oli tapahtunut sen jälkeen, kun suomalaiset lähtivät. Siitä tulikin minulle sitten ammatti.

Yhteydet Vornasiin

Äitini perhe asettui evakkomatkoiltaan asumaan Sukevalle asutustilalle. Hänen viisi sisarustaan muuttivat Ruotsiin 1960-70 lukujen nk. suuressa muutossa. Myöhemmin kolme siskoa tosin palasi koti-Suomeen asuttuaan eri pituisia aikoja Göteborgin lähellä Lindomessa. Siellä sedät ja tädit olivat tehtaassa töissä. Lindomeen muodostui oikea Vornasten yhteisö, kun heidän perheensä kasvoivat ja syntyi lapsia ja lapsenlapsia. Vieläkin minulla on siellä ensimmäisiä serkkuja, joiden kanssa pidän yhteyttä, nykyisin erityisesti somessa.

Ruotsalaiset, kuten heitä kutsuttiin, saapuivat kesälomillaan sukuloimaan Suomeen ja myös meille. Asuimme koululla, jossa oli kesälomien ajat isot luokkahuoneet tyhjillään, ja tilaa majoittaa. Lapsena koin sen juhlahetkenä, kun he saapuivat kesälomille hienoilla Volvoillaan ja takakontit täynnä Ruotsin tuliaisista. Toisaalta taas en pitänyt siitä, että vieraat olivat lomalla ja talonväki raatoi itse pellolla kasvimaalla tai muissa kesätöissä. Karjalaiseen vieraanvaraisuuteenhan kuuluu vieraiden passaaminen, joten vieraita pidettiin vieraana, vaikka itse oltiin tienestissä. Myöskään Ruotsin serkkujen tapaiseen runsaaseen rahan käyttöön en ollut tottunut. Se aiheutti pahaa mieltä ja kateutta. Aikuisille nuo kesäajat olivat yhtä menetetyä Karjalan muisteloita. Kesän päätapahtuma oli Vornasten sukukokous, jossa he saattoivat tavata Karjalasta lähteneitä sukulaisiaan ja tuttaviaan.

Kun isäni siirtyi täältä iäisyyteen, äitini Karjalan kaipuu kasvoi entisestään. Vierailin hänen kanssaan monta kertaa Tolvajärvellä ja muuallakin Venäjällä. Vornasten sukuseuraan toimintaan liityin hänen kauttaan, ja olen jatkanut sukuseuratyötä äitini muistoa kunnioittaen.

Tällä hetkellä Vornaset merkitsee minulle yhtäältä sukua, johon osaltani kuulun. Toisaalta sukuseuran toiminnan kautta sen merkitsee myös hauskaa ja mielenkiintoista yhdessäoloa ja yhteyden pitämistä. On hyvä tietää juurensa, että voi kasvaa.

Eira Varis 19.9.2023